

[Chełmno](#) ^[1]

Wysłane przez admin w ndz., 2016-04-10 22:40

Chełmno – miasto z 20,5 tys. mieszkańców, położone nad Wisłą.

[Historia Chełmno](#) [Zwiedzanie Chełmna](#) [Galeria zdjęć Chełmno](#) ^[2] [Historia Chełmna pobierz mp3](#) ^[3]

[Zwiedzanie Chełmna pobierz mp3](#) ^[4]

^[1]**Historia Chełmna**

Prawa miejskie otrzymało w 1233 roku z rąk wielkiego mistrza krzyżackiego [Hermana von Salza](#) ^[5] oraz mistrza krajowego [Hermana von Balk](#) ^[6]. W 1244 roku książę pomorski [Świętopetk](#) ^[7] zdobył podstępem miasto utrzymując je przez jakiś czas. W okresie powstań plemion Prusów około 1263 roku wódz [Jaćwingów](#) ^[8] Skumand spustoszył i ograbił okolice Chełmna. [Krzyżacy](#) ^[9] pierwotnie zaplanowali swoją stolicę w Chełmnie. Jednak silna ekspansja krzyżacka oraz rozwój terytorialny przyczyniły się do zmiany planów. Od początku XIV wieku Chełmno należało do [Związku Miast Hanzeatyckich](#) ^[10] wyrastając na duże i bogate miasto. Wojny polsko – krzyżackie na początku XV wieku spowodowały pogorszenie sytuacji gospodarczej miasta. W 1457 roku podczas [wojny trzynastoletniej](#) ^[11] miasto opanował jeden z najwybitniejszych zaciężnych dowódców krzyżackich – [Bernard Szumborski](#) ^[12]. Król [Aleksander Jagiellończyk](#) ^[13] w 1505 roku przekazał miasto biskupom chełmińskim, co spowodowało upadek gospodarczy i polityczny miasta. Po rozbiórce kraju w 1772 roku miasto przeszło pod władzę pruską, która przejęła majątek kościelny. Od połowy XIX wieku w mieście zaczął rozwijać się przemysł, powstały: fabryka maszyn rolniczych, odlewnia żelaza, odlewnia dzwonów, cegielnia, browar i wiele mniejszych firm. W latach 1863 – 1864 roku część uczniów z gimnazjum chełmińskiego wzięła czynny udział w powstaniu styczniowym walcząc na ziemi dobrzyńskiej.

Do Chełmna niepodległość zawitała w 1920 roku.

[1] Zwiedzanie Chełmna

Wycieczkę po mieście rozpoczynamy od centrum jednego z największych rynków w kraju, przy ratuszu chełmińskim - jednego z najcenniejszych obiektów renesansowych w Polsce. **Ratusz** został zbudowany w latach 1567 - 1572 w stylu późnego renesansu, na zrębach wcześniejszego ratusza z końca XIII wieku. W elewacji południowej jest zachowany portal z 1572 roku, natomiast na zachodniej znajduje się wzorec miary chełmińskiej tzw. „**pręt chełmiński**” [14] odpowiadający długości 435 cm. Pręt dzielił się na mniejsze jednostki miary takie jak: łokcie, stopy oraz kroki. W ratuszu eksponuje swoje zbiory historyczne **Muzeum Ziemi Chełmińskiej** [15].

Spod ratusza udajemy się w południowo - zachodni narożnik rynku, do którego przylega gotycki **kościół farny Wniebowzięcia NMP**, wzniesiony z cegły w latach 1280 - 1320. Jest to kościół orientowany o układzie halowym. Świątynia posiada jedną zbudowaną wieżę, od północy. Tak wewnątrz, jak i na zewnątrz kościół pod względem architektonicznym jest perłą sztuki gotyckiej. Wewnątrz kościoła należy zwrócić uwagę na **stalle** [16] z XVII wieku umieszczone po obu stronach **prezbiterium** [17] z wizerunkami polskich oraz pomorskich świętych i błogosławionych oraz ołtarz główny z obrazem patronki kościoła z 1710 roku. Wśród wyposażenia kościoła należy wymienić wiele rzeźb, płyt epitafijnych i nagrobnych, polichromię, kamienną kropielnicę gotycką z około 1300 roku oraz chrzcielnicę z XIV wieku, nakrytą brązową pokrywą z XVII wieku. Na uwagę zasługuje meluzyna - jest to świecznik w kształcie głowy jelenia, reagujący na zmianę wilgotności powietrza, czyli rodzaj higrometru z XVII wieku. W kościele od kilku stuleci przechowywane są relikwie **św. Walentego** [18] w srebrnym relikwiarzu, wykonanym na początku XVIII wieku.

Kierujemy się w dół ul. Franciszkańską, przecinamy ul. 22 Stycznia i dostrzegamy przed nami wieniec gotyckich murów miejskich z przełomu XIII i XIV wieku, które są zachowane prawie w całości (2800 metrów). Po prawej widoczna jest **Baszta Prochowa** związana z legendą o pokutującym duchu **Bernarda Szumborskiego** [12]. Idziemy wzdłuż murów, po lewej stronie przy boisku szkolnym wznosi się **gotycka kaplica św. Marcina** z połowy XV wieku. Dochodzimy do ul. Toruńskiej, którą przecinamy.

Po drugiej stronie zbliżamy się do kolejnego gotyckiego kościoła św. Ducha z lat 1280 - 1290. Do kościoła od strony południowej przylegał szpital dla ubogich prowadzony przez braci Duchaków. Jest to budowla bazylikowa, co oznacza, że główna nawa jest wyższa od naw bocznych. Wnętrze kościoła - skromne z XVI wiecznymi malowidłami. Idziemy ul. Ducha Świętego, dalej skręcamy w lewo w ul. Gen. Hallera i kolejny raz w prawo w ul. 22 Stycznia. Po prawej znajduje się długi szary budynek dawnych koszar **Korpusu Kadetów** z końca XVIII wieku. Kierujemy się nadal ul. 22 Stycznia, dochodzimy do linii murów miejskich, gdzie skręcamy w lewo w ul. Podmurną. Przy skrzyżowaniu z ul. Grudziądzką po prawej jedna z dwóch bram miejskich zachowanych do naszych czasów - **Brama Grudziądzka**. Pochodzi z XIV wieku. Na początku XVII wieku została przebudowana i dobudowano do niej

renesansową kaplicę, w której do 1649 roku przechowywano wizerunek [Matki Boskiej Bolesnej Chełmińskiej](#) [19].

Wracamy ul. Grudziądzką w stronę rynku, mijając ul. Poprzeczną. Na kolejnym skrzyżowaniu skręcamy w prawo w ul. Wodną. Tą ulicą dochodzimy do następnej **gotyckiej świątyni śś. Piotra i Pawła**. Kościół poddominikański został wzniesiony na przełomie XIII i XIV wieku a następnie w XVII został przebudowany. W prezbiterium kościoła znajduje się ołtarz główny z XVIII wieku oraz jest zachowana płyta nagrobna pierwszego biskupa chełmińskiego [Heidenryka](#) [20] z 1360 roku.

Opuszczamy kościół kierując się w ul. Dominikańską, którą po kilku minutach dochodzimy do dawnego **zespołu klasztorного Cysterek** z XIV wieku. Cysterki w połowie XV wieku połączyły się z Benedyktynkami. W obrębie klasztoru wznosi się [kościół św. Jana Chrzciciela i św. Jana Ewangelisty](#) [20], zbudowany około połowy XIV wieku, gotycki. Do kościoła wchodzi się przez główny portal, wykonany w piaskowcu około 1619 roku. Uwagę przyciąga ołtarz główny barokowy z przełomu XVII i XVIII wieku z obrazem przedstawiającym patronów świątyni. W kaplicy Marii Magdaleny jest umieszczona płyta nagrobna Arnolda Lischorena z 1275 roku, najstarsza w ziemi chełmińskiej, a także gotycka rzeźba Chrystusa Misteryjnego z około 1380 roku. Wśród bogatego wystroju wnętrza możemy podziwiać stalle z końca XVI wieku oraz prospekt organowy z początku XVII wieku.

W obrębie klasztoru należącego obecnie do Sióstr Miłosierdzia Bożego znajdują się dawny konwent, ceglany budynek z 1 połowy XIV wieku, przylegający do kościoła od strony zachodniej, **gotycka Brama Merseburska** z początku XIV wieku w obrębie murów obronnych z kaplicą Grobu Pańskiego oraz baszta zwana również **Wieżą Mestwina** z 2 połowy XIII wieku. Wieża prawdopodobnie stanowi część pierwotnej rezydencji krzyżackiej.

Opuszczamy zespół klasztorny ul. Klasztorną. Po lewej stronie w głębi ul. Biskupiej położony jest ostatni gotycki kościół w Chełmnie. [Kościół pofranciszkański św. Jakuba Starszego i św. Mikołaja](#) [21] został wzniesiony w XIV wieku jako halowy. Pomimo, że jest pozbawiony dawnego wyposażenia stanowi ciekawy przykład rozwiązań architektury franciszkańskiej. Idziemy dalej ul. Klasztorną i wkrótce dochodzimy do ul. Szkolnej, przy której skręcamy w lewo do rynku. Na rogu ul. Szkolnej i Franciszkańskiej budynek słynnej [Akademii Chełmińskiej](#) [22] funkcjonującej od XVII do XVIII wieku. Następnie dochodzimy do rynku gdzie kończymy zwiedzanie.

Od maja do połowy września co niedzielę odbywają się "Spacerki po Chełmnie" - bezpłatne zwiedzanie miasta z przewodnikiem. Harmonogram spotkań oraz bliższe informacje znajdują się [tutaj](#) [23].

Autor: H. Miłoszewski